

La koiné

1. ἐσθίειν / τρώγειν | *esse / manducare*
2. a) *Act.* 21,40-22,2 ὁ Παῦλος ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισεν τῇ χειρὶ τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ λέγων, “ἄνδρες ἀδελφοί καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας”. ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν
- b) *IVPerg* I 21,1 βασιλεὺς Ἄτταλος τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων χαριστήρια Ἀθηνᾶ
c) βασίλισσα, Μακεδόνη, *abbatissa*
d) συνείδησις, φιλανθρωπία, *telefono, automobile*
e) *presbyter, ecclesia, misericordia, dominus*
3. a) ἀναλωσιν, ἐκοιμήθη, ἐκοιμήθη
b) δεκτῶν, βαπτίζω
c) Ἡρακλίδου, ἡμεῖς
d) γενόμενος, μετῆλθαι, ἐπεβαλάντο
e) εἶλα, ἦλθα, ἔπεσα | *Dt* 29,16 (V) κατηκλήσαμεν ... παρήλαμεν, *Gdc* 7,21 (V) καὶ ἐσήμαναν καὶ ἔφυγαν | ἔπεσα(ν) 16x nel *NT* (11x in *Ap*) | *Nm* 15,27 (Alex) αἶγαν μίαν ἐνιαυσίαν | νῆ Δίαν, γυναικῶν, θυγάτηρα
f) οὐδεὶς/οὐθείς | *Ar. Plut.* 137-139 τι οὐδ’ ἂν εἴς θύσειεν ἀνθρώπων ἔτι / οὐ βούν ἄν, οὐχὶ ψαιστόν, οὐκ ἄλλ’ οὐδὲ ἐν, / μὴ βουλομένου σοῦ
g) ἥττων, ἐλάττων, τέσσαρα
4. a) *Babr.* 19 L-L. βότρυς μελαίνης ἀμπέλου παρωρεῖη ἀπεκρέμαντο. τοὺς δὲ ποικίλη πλήρεις ἰδοῦσα κερδῶ πολλάκις μὲν ὠρμήθη πηδῶσα ποσσὶν πορφυρῆς θιγεῖν ὥρης· ἦν γὰρ πέπειρος κείς τρυγητὸν ἀκμαίη. κάμνουσα δ’ ἄλλως, οὐ γὰρ ἴσχυε ψαύειν, παρήλθεν οὕτω βουκολοῦσα τὴν λύπην· “ὄμφαξ ὁ βότρυς, οὐ πέπειρος, ὡς ὄμην”
b) μετρεῖα, Σοκρατῆς, τὴν τεταρτην, ἐδοκα, πρῶτον
c) *vāme, vanjūlli* | κατ’ ἑκάστον | ἐφέτιος, μεθαυριον
d) *Ar. Plut.* 441 ἀλλ’ ἄνδρε δύο γυναικῶν φεύγομεν μίαν; | *Men. Epitr.* 14 δὴ ὀβόλους | δυσί, δυοῖσι, δύοσι
e) *erit, leget, sit, velit* | *Act* 17,27 ζητεῖν τὸν θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὐροῖεν | μὴ γένοιτο | *nr. ottativi* su 100 pagg.: *Xen.* 330, *Plat.* 250, *Strab.* 76, *Philo Alex.* 66, *Polyb.* 37, *Diod. Sic.* 13 | *Il.* IV 516 ἐρχομένη καθ’ ὄμιλον, ὅθι μεθιέντας ἴδοιτο ~ *Il.* XIII 229 ὀτρύνεις δὲ καὶ ἄλλον ὅθι μεθιέντα ἴδῃαι
f) ἔθηκα, ἔθεμεν, ἔθεν (ἔθεσαν) ~ ἔθηκα, ἐθήκαμεν, ἔθηκαν ~ ἔθησα, ἀφήσα, ἔδωσα ~ *afika/afsa/afka* | ἐπεποιθήσα | δεικνύμι > δεικνύω, ἴστημι > ἰστάνω | ἐλαμβανόσασαν, ἠλθοσσαν, *gr. mod.* (ἐ)ρωτούσαν(ε) | εἶπα
g) οἶς/πρόβατον, ἀρήν/ἀμνίον, ὄρνις/ὄρνειον/πετεινόν, ναῦς/πλοῖον | ῥαδιέστερος | γραμμένος | γέρονταν | *Pro* 29,25 ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον εὐφρανθήσεται

Bibliografia

- G.N. Hatzidakis, *Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης*, Ἀθῆναι 1881-1883.
G.N. Hatzidakis, *Einleitung in die neugriechische Grammatik*, Berlin 1892.
K. Dieterich, *Untersuchungen zur Geschichte der griechischen Sprache seit der hellenistischen Zeit bis zum 10. Jahrhundert n. Chr.*, Berlin 1898 (rist. Hildesheim 1970).
P. Kretschmer, *Die Entstehung der Koiné*, Wien 1900.
E. Schwyzler, *Die griechische Sprache im Zeitalter des Hellenismus*, «*NJKA*» IV (1901) 233-248.
A. Thumb, *Die griechische Sprache im Zeitalter des Hellenismus*, Straßburg 1901 (rist. Berlin-New York 1974).
K. Krumbacher, *Das Problem der neugriechischen Schriftsprache*, München 1902.
G.N. Hatzidakis, *Σύντομος ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης*, Ἀθῆναι 1915.
H. Pernot, *D’Homère à nos jours. Histoire, écriture, prononciation du grec*, Paris 1921.
E. Mayser, *Grammatik der griechischen Papyri aus der Ptolemäerzeit*, I/1-3-II/1-3, 1926-1970³ (rist. 1970).
A. Debrunner, *Nachklassisches Griechisch*, Berlin 1933.
P.S. Costas, *An Outline of the History of the Greek Language with Particular Emphasis on the Koine and Subsequent Periods*, Chicago 1936.
L. Radermacher, *Koiné*, Wien 1947.
S.G. Kapsomenos, *Die griechische Sprache zwischen Koine und Neugriechisch*, «*Berichte zum XI Internationalen Byzantinisten-Kongress*», II/1, München 1958.
G. Mussies, *The Morphology of Koiné Greek as Used in the Apocalypse of St. John*, Leiden 1971.
B.G. Mandilaras, *The Verb in the Greek Non-Literary Papyri*, Athens 1973.
J. Frösén, *Prolegomena to a Study of the Greek Language in the First Centuries A.D.: the Problem of Koiné and Atticism*, Hesinki 1974.
F.T. Gignac, *A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods*, I-II, Milano 1976-1981.
S.T. Teodorsson, *The Phonology of Ptolemaic Koiné*, Göteborg 1977.
S.T. Teodorsson, *The Phonology of Attic in the Hellenistic Period*, Göteborg 1978.
G. Röttger, *Koine. Einführung in die griechische Sprache*, Bamberg 1980.
F. Blass-A. Debrunner-F. Rehkopf, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, Göttingen 1984¹⁶ (1896¹; trad. it. dell’ed. 1976¹⁴, Brescia 1982).
C. Brixhe (cur.), *La koine grecque antique*, I-III, Paris 1993-1998.
H. Petersmann, *Zur Entstehung der hellenistischen Koine*, «*Philologus*» CXXXIX (1995) 3-14.
R. Browning, *Von der Koine bis zu den Anfängen des modernen Griechisch*, in H.-G. Nesselrath (cur.), *Einleitung in die griechische Philologie*, Stuttgart und Leipzig 1997, 156-168.

